

KALENDÁR

OSOBNOSTÍ

a
ich

myšlienok

2023

Newton

Feynman

Tatarka

Dürer

Emerson

Carrel

Moore

Bernstein

Weisskopf

Guardini

Camus

Rochefoucauld

Z odkazu básnika

- *Celý svet okolo nás po tisícročia svojou krásou nám dáva znamenie o svete zjednotenia a pokoja, po ktorom túžia srdcia.*
- *Každé dielo, najvyššie i najpokornejšie, je službou vyššiemu poriadku vecí, po ktorom prahne život.*

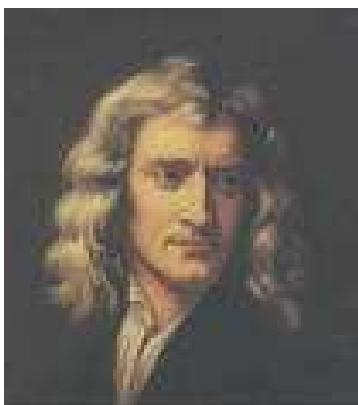
- ***Nikto nemôže vystihnúť krásu toho, čo nemiluje... Poznávanie je stúpaním ku svetlu... Poznanie sa meria láskou.***
- *Kto uchvacuje z vecí tejto zeme viac, než je nutné pre udržanie života, pre dielo poznania a lásky, je spolupracovníkom smrti.*
- *Každý projev tvůrčí práce je dorozumivací prostředeck, jímž se dáva poznati duch duchu... Každá jasně vyslovená myšlenka činí lehčí sen všech lidí na zemi... Každý vědecký objev novým viděním zjemňuje naše vzájemné dorozumění; odkrývá nová místa duchového dotyku; každý provázen jest daleko sálajícím vzplápoláním lásky.*
- *Přes všechno zemdlení skepse, zoufalství milujících, přes viny, jichž nesmířena mlčení tíží celá pokolení, roste člověk k duchové jednotě na celé zemi.*
- *Všechno úsilí poznání, rozumu, utrpení, svatosti a lásky pracuje, aby lidské slovo přiblížilo se co nejvíce tajemné pravdě světa; aby stále větší množství lidí mohlo se shodnout o skutečné ceně pozemských věcí a styk člověka s člověkem aby byl učiněn bezelstný, mocný, jemný a čistý.*
- *Každým překonáním bolesti, dobytím nové pravdy, ukončeným dnem lásky, každým pohledem na věci, které jsme uviděli naposled v tomto životě, roste v nás pocit duchovní svobody... Každé slovo lásky, každá střepina skla odhozená z cesty, aby nezranila bosé nohy, každé pojmenování věcí jejich pravým jménem, každé prolomení mříží sobectví našeho má svůj ohlas ve světě vyšším.*
- ***Kdo staví na hmotě, zklame se. Všechno musí býti proniknuto duchem...***
- *Lidé jsou všude stejní. Záleží jen na tom, jaké mají srdce a svědomí.*
- ***Nepřetržitě, na všech místech najednou pracuje slovo, smrt a láska. Nikdo nemůže si trvale přivlastnit více na této zemi, nežli stačí udržet svým duchem.***
- *Každý život je div připravený miliónmi rokov skrytých víťazstiev nad smrťou... Každý údes pred smrťou je len uvedomením si veľkosti a nádhery života, pre ktorý ešte nie sme pripravení.*

Otokar BŘEZINA (13.9.1868 – 25.3.1929)

(dmj)

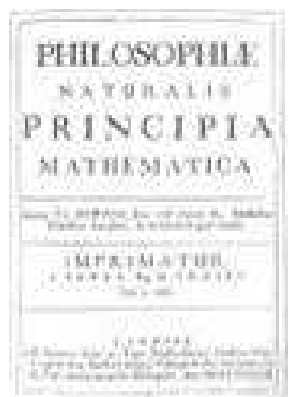
Isaac NEWTON

(4.1.1643–31.3.1727)

Vyštudoval (1661–1665) Trinity College v Cambridge. Od roku 1669 prednášal na katedre matematiku a fyziku. V roku 1672 ho zvolili za člena Kráľovskej spoločnosti v Londýne a od roku 1703 až do konca života bol jej predsedom. Stal sa kontrolórom štátnej mincovne (1695) a neskôr (1699) bol vymenovaný za jej správcu. V rokoch 1688–1705 bol členom parlamentu. Kráľovná Anna ho povýšila (1705), ako prvého vedca, do šľachtického stavu. Štúdiom prírody, matematiky, fyziky, chémie, či alchýmie, ale aj teológie, biblickej histórie a starých jazykov bol **Newton** úplne zaujatý po celý život. V rokoch 1664 –1665 zúril v Londýne mor a tak **Newton** v rodnom Woolsthorpe pripravil teóriu nekonečne malých veličín,

metódu fluxii a pripravil si hlavné myšlienky monumentálneho diela *Matematické princípy prírodnej filozofie*, ktoré vyšlo v roku 1687 a obsahovalo ucelený systém klasickej mechaniky a dynamiky. Tam je aj známy *Newtonov gravitačný zákon* a tri základné pohybové zákony (zákon zotrvačnosti, zákon sily a zákon akcie a reakcie), ktoré sa odvtedy vyučujú v každej škole. Z fyziky ešte pripomeňme aspoň vynikajúce práce z optiky, konštrukciu prvého zrkadlového ďalekohľadu (1671). Vysvetlil vplyv Mesiaca na príliv a odliv, zdôvodnil precesiu – zmenu polohy zemskej rotačnej osi. **Newton** prekonal staré predstavy o Zemi i vesmíre, zavšíl práce Galileiho, Koperníka a ďalších prírodovedcov. Zanechal jednotnú sústavu zákonov, ktoré umožnili aplikáciu v mnohých fyzikálnych odboroch ľudskej činnosti.

Z myšlienok

- *Nádherný poriadok a harmónia vesmíru mohli vzniknúť iba podľa plánu vševéducej a všemohúcej bytosti. To je môj posledný a najvyšší poznatok. Boh je nekonečne dokonalou bytosťou, čo vysoko prevyšuje vesmír. Boh prebýva všade, aj vo veciach. Je prostredníkom medzi telesami, on spája v jeden celok telesá tvoriace svet.*
- *Príčiny prírodovedných javov rovnakého druhu sú vždy tie isté, indukciou získané zákony možno považovať za veľmi blízke pravde, pokiaľ sa nedosiahne väčšej presnosti.*
- *Ani jeden veľký objav sa nezrodil bez smelého odhadu... sám som mohol ďalej vidieť preto, lebo som stál na pleciach gigantov.*
- *Ak môžeš udržať rozum nad vášňou, on a ostražitosť budú tvojimi najlepšimi ochrancami. Nevieť, čím sa môžem zdať svetu, ale pripadáť si ako chlapec, hrajúci sa na brehu mora, ktorý občas nachádza farbistejší kameň ako obyčajne, alebo krajšiu mušľu, zatiaľ čo veľký oceán pravdy sa rozprestiera pred ním nepreskúmaný.*
- *Nové myšlienky sú ťažko pochopiteľné len pre ich nezvyčajnosť.*

(dmj)

Richard Philips FEYNMAN

(11. 5. 1918 – 15. 2. 1988)

„Z polovice génius, z polovice klaun“ (F.J. Dyson). I také hodnotenie získal jeden z najoriginálnejších fyzikov svojej doby. Napriek tomu, že mal pomerne otvorenú a veselú povahu, s neuhasiteľnou túžbou po dobrodružstve, dokázal ľudsky žiť s pochybnosťami a neistotami. Narodil sa v New Yorku (USA) ako syn bieloruského prisťahovalca. Vyštudoval MIT i univerzitu v Princetone. Pracoval na projekte atómovej bomby v Los Alamos (1943–45), prednášal na Cornelovej univerzite a Kalifornskom technologickom inštitúte v Pasadene. Výskum a vysokoškolská výchova sa u neho prelínali do nerozlučnej jednoty (*Chcel som, aby väčšina z vás mohla oceniť krásu nášho nádherného sveta a zároveň o ňom získať fyzikálnu predstavu... aby vynikla nádhera a zázračnosť sveta okolo nás.*). Jeho *Prednášky o fyzike* (1966) sa stali „fyzikou s ľudskou tvárou“. Vedecky pracoval v oblasti kvantovej teórie poľa, fyziky elementárnych častíc a teórie gravitácie. Za vypracovanie základných princípov kvantovej elektrodynamiky získal spolu s Tomonagom a Schwingerom Nobelovu cenu (1965). Za veľký prínos v rozvoji fyzikálno-matematických vied dostal Einsteinovu cenu (1954). Bol aj členom komisie na vyšetrenie príčin katastrofy raketoplánu Challenger (1986).

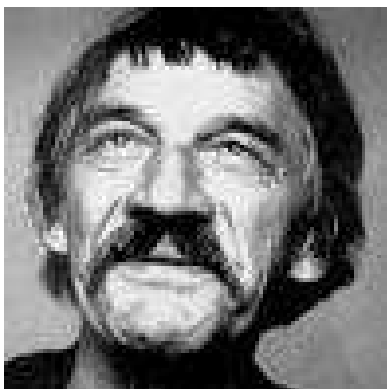
Z myšlienok

- *Základnou funkciou ľudstva je poznanie. Ak táto funkcia odumrie, potom sa existencia ľudstva stane nezmyselná.*
- *Veda je snaha porozumieť správaniu sa prírody... Veda je snaha pochopiť nejaký jav, založená na princípe, že to, čo sa deje v prírode, je pravdivé a slúži to na overenie každej teórie, ktorá chce daný jav objasniť... **Princíp oddeľovania pravdy od nepravdy pomocou experimentu a nazbieraná suma vedomostí, ktorá je konzistentná s týmito princípmi – to je veda.***
- *Vo vede je bezpodmienečne nevyhnutné pochybovať; ak má veda kráčať vpred, je absolútne nevyhnutné, aby v nej bola zakódovaná neistota... Nič nie je úplne isté či dokázané nad akúkoľvek pochybnosť... Veda zhromažďuje stále viac faktov, ich výsledkom nie je žiadna absolútna istota, ale zistenie, že toto alebo tamto je viac alebo menej pravdepodobné.*
- *Chcel som hlavne, aby ste dokázali oceniť nádheru tohto sveta a vedeli naň pozeráť aj fyzikálnym spôsobom, lebo som presvedčený, že to patrí k hlavnej časti skutočnej kultúry dnešných čias... **Nič síce neviem, ale toľko zase viem, že všetko je zaujímavé, ak to študujete dostatočne hlboko.***
- *Nikdy nemáme definitívne pravdu. Môžeme si byť istí iba tým, že sa mýlime.*
- *Fyzika nie je najdôležitejšou vecou. Tou je láska.*
(dmj)

Dominik TATARKA

(14.3.1913 – 10.5.1989)

Jediný syn zo siedmich detí slovenského roľníka v Plevníku. Po získaní stredoškolského vzdelania na gymnáziách v Nitre (1926–30) a v Trenčíne (1930–34), vyštudoval slovenčinu a francúzštinu (Praha 1934–38; Sorbona v Paríži 1938-39). Budoval socialistickú spoločnosť (aj ako člen KSČ) vo viacerých zamestnaniach, snažil sa o demokratické zmeny (1968-1969) a podpísal Chartu 77 (ako prvý Slovák). Medzi literátov sa zapísal aj dielami *V úzkosti hľadania* (1942), *Ludia a skutky* (1950), *Človek na cestách* (1957), *Rozhovory bez konca* (1959), *Prútené kreslá* (1962), *Démon súhlasu* (1963). Prešiel zložitým názorovým vývojom a každý spoločenský zlom zanechal na ňom hlboké stopy. Vytriezvel zo

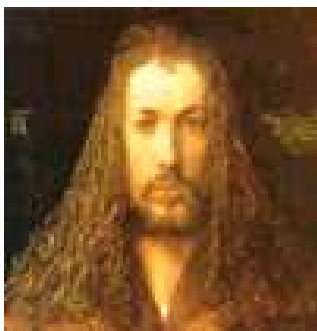
socialistického realizmu i normalizačnej mašinérie. Spontánnymi literárnymi prejavmi obhajoval svoju ľudskú i autorskú slobodu. V zahraničí vyšli: *Písачky* (1984), *Sám proti noci* (1984), *V nečase* (1986), *Listy do večnosti* (1988), *Navrávačky* (1988). Posmrtné vyšli *Hovory o kultúre a obcovaní* (1995). Osobitý umelec a talentovaný rozprávač s protirečivým (vlastné omyly, prešľapy a zlyhania nevnímajúc) životným príbehom sa stal morálnou autoritou v zápase o dušu človeka. Prispel k prirodzenému slovenskému prepojeniu s európskou kultúrou a civilizáciou. Po úzkostiach hľadania svojich kresťanských koreňov bol, napriek odpadlým rokom svojho života, vďaka svojej kajúcnosti, pochovaný do posvätej zeme.

Z myšlienok

- *Človek žije láskou. A cez lásku pochopí aj pravdu. Čiže život v pravde znamená koniec koncov: Miluj svojho blížneho.*
- *Lásku si treba zaslúžiť. Niekedy ju nedosiahneme, ale aspoň sme upevnili svoje sebavedomie, že sme urobili pre ňu všetko a že sme toho schopní.*
- *Ľudská kultúra sa v týchto šírkach nazýva spolčovaním, uvedomenou či pociťovanou potrebou prežívať ľudský osud.*
- *Kam ideme? Do prázdnoty, nie. Prázdno nás nepohltí. Ideme ku svojim predkom.*
- *Už veľa času pred sebou nemám, ale pociťujem sa ako karpatský pastier, muž, ktorý zažil, vie a cíti, zažíva, čo je to božie požehnanie.*
- *Dúfam, že sa mi dostane trochu síl, aby som vyslovil tragickú skúsenosť svojho života. Ale chcel by som jedným dychom vysloviť aj nádej – úfnosť, že nielen mne, ale aj Vaším poblúdeným súčasníkom dostane sa osvietenia ducha, aby uznali, že **božské stvorenie sveta napriek všetkým útokom pokračuje.***
- *Rozprávač sa nakoniec ospravedlňuje len mravným poslaním.*
- *Človek zjednocuje svet myšlienkami.*
(dmj)

Albrecht DÜRER (21.5.1471 – 6.4.1528)

Najvýznamnejší nemecký maliar a grafik, geniálne spojil renesančné túžby po umeleckom poriadku so stredovekou záľubou tajomstva. Vyučil sa v otcovej zlatníckej dielni, od roku 1486 sa venuje maliarstvu, vlastnú dielňu si založil v Norimbergu (1497). Za umeleckými dielami cestoval aj do Talianska (1494-1495; 1505-1507) a Holandska (1520-1522). Stal sa významným maliarom (*Ružencová slávnosť*, 1506; *Adam a Eva*, 1507; *Všetci svätí*, 1511; *Štyria apoštolovia*, 1526), grafikom, drevorytcom (*Apokalypsa*, 1498), medirytcom (*Melanchólia*, 1514), portrétistom (*Vlastná podobizeň v kožucho*, 1500; *Portrét mladej Benátčanky*, 1505), zvládol krajinomalbu, bol teoretikom perspektívy v maliarstve, znalcom proporcií ľudského tela (*Štyri knihy o proporciách*, 1528). Geniálne spojil precíznosť postrehu s dokonalým ovládnutím vyjadrovacích výtvarných prostriedkov. Strhujúcou výtvarnou formou vyjadril vnútorný život človeka v súdobej spoločnosti (obraz bol písmom ľudu) na prelome stredoveku a novoveku. Spoznal, ako vytvárať nielen veľké maľby monumentálnej krásy, ale aj mohutnosť grafických listov. Vedel stvárniť myšlienky pre pochopenie krásy, pravdy a dobra. Ovplyvnil rozvoj výtvarného umenia v Nemecku, Holandsku aj Taliansku. Vyrovnal sa veľkým osobnostiam talianskeho renesančného umenia. Za cisára Rudolfa II. viezli Dürerov obraz *Ružencová slávnosť* pešo z Benátok až do Prahy. *Maľuje aj to, čo sa nedá, oheň, slnečné lúče, hromy, blesky a dokonca aj to, čo nemožno vidieť, dojmy, city, celú ľudskú dušu* (Erazmus Rotterdamský o A.D.).

Z myšlienok a diela

- *V skutočnosti každé umenie spočíva v prírode. Umelcom sa stane ten, kto to dokáže z nej vybrať... Ale čo je krása, to neviem.*
- *Zachytiť črty ľudí je jednou z hlavných úloh maliarstva.*
- *Tak sa mi darí, ako nebesá dali.*

← Grafický list
Melanchólia:

Zádumčivá postava možno predstavuje ťažký a trpký osud ľudského poznania (geometria), ktoré je smutné a neisté z toho, že iba meraním a počítaním neovládne všetky možnosti, ktoré vedecky a umelecky pozorujeme vo svete práce a myšlienok. Tvorivý ľudský duch sa ocitol beznádejne tvárou v tvár sám sebe. Do obrazu je vpísaný magický štvorec z čísel 1 až 16 (súčet čísel v riadkoch, stĺpcoch i po uhlopriečkach je rovnaký). Spája ich tajomná magická čiara asi s presvedčením, že bezbrehé skúmanie tvorivého človečenstva sa predsa len dobre skončí. (dmj)

Ralph Waldo EMERSON

(25. 5. 1803 – 27. 4. 1882)

Vplyvný americký filozof a spisovateľ, ktorý zoznámil Severnú Ameriku s nemeckým idealizmom a stal sa výrazným predstaviteľom romantizmu v Amerike. Sám seba označil: *Nekonečný hľadač, ktorý nemá za sebou nijakú minulosť*. Zdôrazňoval ľudský cit a intuíciu. Jeho eseje využívali psychologické povzbudenie, spojitosť sveta a vlastného ja. Hľadal vlastnú cestu svojimi skúsenosťami a vlastným slobodným konaním na základe filozofujúceho rozumu a univerzálnej duchovnosti. Odmietal učenia filozofických škôl a filozofické systémy, bojoval proti materializmu a pragmatizmu. Stal sa apoštolom kultúry odpútanej od skostnatej tradície. Bytostná vzájomnosť všetkého živého naznačovala panteistické tendencie. Napísal: *Príroda* (1836), *Americký učenec* (1837), *Význační muži* (1850), *Spôsob života* (1860).

Z myšlienok

- *Demokracia je vláda tyranov korigovaná novinármi... Peniaze často stoja príliš mnoho.*
- *Tajomstvo šťastia je radosť z diela vlastných rúk... Bud' pre niekoho potrebný a nikomu nest'ážuj život.*
- *Radšej chcem trpieť pre to, že hovorím pravdu, než aby pravda trpela pre moje mlčanie.*
- *Priateľ - niekto, pred kým je možné rozmýšľať nahlas... Jediný spôsob, ako mať priateľa, je byť priateľom.*
- *Láska je v prírode všadeprítomná ako podnet, i ako odmena.*
- *Koľko je v človeku dobroty, toľko je v ňom života... Trocha čestnosti je lepšia ako akákoľvek kariéra.*
- *Cnosť je ako plieseň. Chytá sa staroby... Neschopnosť polepšiť sa je jedna jediná smrteľná choroba.*
- *Sebadôvera je prvým tajomstvom úspechu... Nič neprekvapí ľudí viac ako zdravý rozum a jasné jednanie.*
- *Každý, s kým sa v živote stretnem, ma v niečom predstihuje. Tak sa od neho učím.*
- *Dôkazom vysokého vzdelania je schopnosť hovoriť aj o zložitých veciach čo najjednoduchším spôsobom.*
- *Nič okrem vás samých vám nemôže priniesť pokoj, len víťazstvo zásad... Veľké činy dozrievajú v tichosti.*
- *Pravda nepozná jednotlivé víťazstvá; všetky veci jej slúžia – nielen prach a kamene, ale aj omyly a klamstvá.*
(dmj)

Alexis CARREL

(28.6.1873 – 5.11.1944)

Francúzsky chirurg a fyziológ sa stal uznávaným priekopníkom v oblasti transplantácii tkaní a orgánov. Do školy chodil k jezuitom, vyštudoval medicínu v Lyone (1910), tam pôsobil ako lekár i profesor na lekárskej fakulte. Od roku 1904 pôsobil v Kanade a v USA, V Rockefellerovom ústave pre lekárske výskum v New Yorku dokázal, že bunkové tkanivo je možné udržať naživo aj umelo vo vhodných podmienkach. Popísal a uskutočnil (rýchlo a zručne pomocou veľmi jemnej ihly a netradičnej metódy) zošívanie ciev, uskutočňoval transplantácie orgánov medzi zvieratami (1908). Za práce o šití ciev a transplantáciu ciev a orgánov získal Nobelovu cenu (1912). Venoval sa aj konštrukcii umelého srdca a systematickému skúmaniu vplyvu prostredia na človeka. Napísal netradičnú popularizačnú prácu *Človek, tvor neznámy* (1935), ktorá bola preložená do mnohých jazykov. Spoznal, že spoločnosť nerobí človeka šťastným, pretože je založená viac na technike než na človeku (možno by sme mali radšej prirodzené zdravie, morálnu i duchovnú rovnováhu, kľud a istotu, dobrotu a dôstojnosť). Bol svedkom zázrakov, ale aj sám ich robil. Aj keď sa vo svojich názoroch a vyjadreniach dostával do rozporov a nepochopenia, znovu našiel hlbokú vieru.

Z myšlienok

- *Krásu je nevyčerpatelný prameň radosti pre toho, kto ho vie odkryť.*
- *Človek môže dosiahnuť dokonalosť len vtedy, ak nechá rozpustiť svoju krásu v láske.*
- *Myšlienky sa rodia v ľuďoch, ktorí sú schopní lásky aj nenávisťi.*
- *Veľkí bádatelia sa vyznačovali hlbokou intelektuálnou poctivosťou. Sledovali fakty, nech viedli kamkoľvek.*
- *Obrovský náskok, ktorý získali vedy o neživých veciach pre vedami o živých bytostiach, je jednou z najtragickejších udalostí v dejinách ľudstva.*
- *Dnes je mnoho ľudí, ktorí chcú uniknúť otroctvu dogiem modernej spoločnosti.*
- *Ak by spoločnosť uznávala osobnosť ľudských bytostí, bola by prinútená zmieriť sa s nerovnosťou. Tým, že sa snažíme zaviesť rovnosť medzi ľuďmi, odstraňujeme osobné zvláštnosti, ktoré boli veľmi užitočné.*
- *Pre človeka je často to, čo nie je merateľné, dôležitejšie než to, čo merateľné je.*
- *Nemôžeme prehliadať svet zamilovaných, básnikov, vedcov a svätcov. Nelogické činnosti ducha sú rozsiahlejšie ako činnosti logické.*
- *Mysticizmus prináša človeku splnenie jeho najvyšších prianí, vnútornú silu, duševné osvietenie, božskú lásku i trvalý pokoj.*
- *Boh je prístupný tomu, kto ho chce milovať; je skrytý pre toho, kto ho chce pochopiť.*
- *Modlitba je najmocnejšia forma energie, akú môže človek vytvoriť. Je to sila rovnako reálna ako zemská príťažlivosť.*

(dmj)

A handwritten signature of Alexis Carrel in cursive script, written in dark ink on a light-colored background.

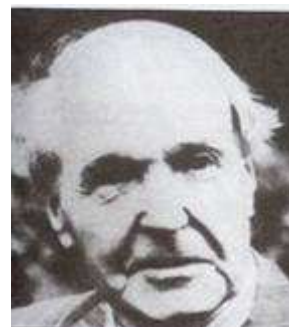
Henry MOORE

(30.7.1898–31.8.1986)

Patril k najvýznamnejším predstaviteľom moderného sochárstva druhej polovice 20. storočia. Vyštudoval Royal College of Art v Londýne a tam aj vyučoval (1925–1939). Hľadal súlad tvarov i citlivú spoluprácu s prírodou. Túžil po tom, aby sochárske diela boli zasadené do krajiny akoby vytvárané pôsobením prírodných síl, aby sa stali prirodzenou súčasťou okolia. Uznal, že aj voľný priestor môže byť umeleckým dielom rovnako ako pevná hmota (v dutých predmetoch zdôrazňoval ich vnútorný priestor). Jeho diela sa nachádzajú v 130 múzeách 26 krajín. Ich charakteristikou je sila a sebaistota v bronz, mramore i dreve (*Pamätná figúra, Matka s dieťaťom, Postavy v pokoji, Vonkajšie a vnútorné formy, Strunová figúra, Odpočívajúca postava*). Jeho figuratívne výtvyry

sú typické voľnou hrou proporcií, prelínaním konvexných a konkávných foriem, nečakaným súladom harmonických línií tvarov s otvormi a priezormi. Na pahorku neďaleko Dumfries položil súsošie *Kráľ a kráľovná* (1953), aby v spojení so škótskou prírodou vytvoril harmonické umelecké dielo. Za svoju sochársku činnosť získal veľa medailí a ocenení.

Z myšlienok a diela

- *Citlivá spolupráca s prírodou... v kamienkoch, skalách, kostiach, stromoch a rastlinách... jej princípy tvarov a rytmov.*
- *Dívať sa cez otvorené priestory, získať pocit ako v katedrále.*

(dmj)

Leonard BERSTEIN

(25.8.1918 – 14.10.1990)

Syn židovských prisťahovalcov z Ruska včas pochopil, že hudba je poslaním jeho života. Na Harvardovej univerzite začal študovať kompozíciu a klavír, pokračoval vo Filadelfii. Ako americký hudobný skladateľ a dirigent, klavirista, muzikológ i pedagóg priblížil ľuďom naozaj dobrú hudbu. Bol autorom úspešných muzikálov (*West Side Story*, *Báječné mesto*), baletov (*Volní ako vtáky*), symfónii (*Jeremiáš*) i piesní. Interpretoval vážnu i ľahkú hudbu, starú aj novú, viedenskú klasiku aj americký džez. Prekročil hranicu medzi vážnou a populárnou hudbou. Bol šéfdirigentom Newyorskej filharmónie (1958–1969), stal sa najoriginálnejšou osobnosťou americkej hudobnej scény. Vykonal aj významnú hudobno-popularizačnú činnosť v rozhlase a televízii. Vyučoval na Harvarde i ďalších

školách.

Z myšlienok

- *Zmyslom hudby nie sú nejaké príbehy. Hudba nie je nikdy o niečom. Hudba jednoducho je – sama o sebe... Zmysel hudby je v hudbe samej a nikde inde.*
- *Bach alebo džez, muzikál alebo symfónia – hudba je hudba.*
- *Dirigent je sochár, ktorého živlom je namiesto mramoru čas. Musí mať zmysel pre porcie a vzťahy...*
- *Verím v návrat tonálnosti... hudba je abstraktná už vopred – vysoko a hlboko, dlho a krátko, hlasito i potichu.... musí sa uskutočňovať.*
- *Chcem nájsť šťastie v práci, nie v organizovaní... môžem nerušene pracovať a počúvať hudbu, ktorú mám rád.*
- *Bez hudby nemožno žiť.*

(dmj)

Victor F. WEISSKOPF

(19. 9. 1908 – 21. 4. 2002)

Americký vedec rakúskeho pôvodu bol uznávaným popredným fyzikom a popularizátorom vedeckého prístupu k problémom svojej doby. Patril k spoluvorcom modernej teoretickej fyziky (elementárne častice, kvantová teória a elektrodynamika). V Los Alamos sa zapojil do Projektu Manhattan na vývoji americkej atómovej bomby (1942-1945). Bol generálnym riaditeľom CERN v Ženeve (1960-1965) i prezidentom Americkej akadémie vied a umení (1975–1979).

Z myšlienok

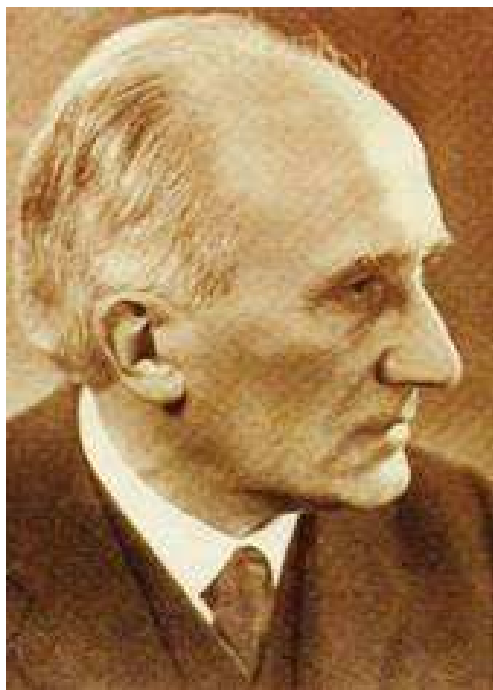
- *Veda by nebola možná bez presvedčenia každého vedca i spoločnosti ako celku, že vedecká pravda je dôležitá a podstatná... Veda je iba jeden zo spôsobov, hoci veľmi dôležitý, budovania vzťahu medzi ľudstvom a jeho prírodných a sociálnym prostredím... Veda môže urobiť veľa, ale nikdy nemôže rozhodnúť, čo je dobré a čo zlé... Všetky časti a všetky aspekty vedy patria k sebe: veda sa nemôže rozvíjať, ak sa nerobí s cieľom čistého poznania a vhladu (hlbokého porozumenia podstate).*
- *Existuje mnoho spôsobov myslenia a cítenia: každý z nich obsahuje nejaký kúsok toho, čo možno považovať za pravdu... Tradície, ktoré človek nazhromaždil, idey, pojmy, báje a náboženstvá, to sú všetko účinky mnohostranného vplyvu prírody na človeka.*
- *Pre to, aby človek spoznal a mal radosť aj z najelementárnejšieho nahliadnutia do fyziky, vyžaduje si to naučiť sa a ovládať nový jazyk, jazyk matematiky... Nedocenenie jednoduchej matematiky je vážnou prekážkou primeraného chápania prírodných udalostí.*
- *Príroda je oveľa bohatšia a mnohotvárnejšia, než si to mohol ľudský intelekt kedy predstaviť.*
- *Trvajte na slobode názorov a na hodnote pochybností. Trvajte na tom, že je dobré o niečom pochybovať. Je to proti fanatizmu a autoritárstvu.*
- *Ak sa chceme zaoberať celkovou ľudskou skúsenosťou, potrebujeme viac odpovedí ako len tie, ktoré získavame vo vede. Je potrebné rozvíjať koncepcie, ktoré berú do úvahy aj ľudskú dušu a ktoré priberajú k výsledkom vedeckých snáh aj morálne hodnoty.*
- *Ľudská existencia závisí od súcitu a poznania. Poznanie bez súcitu je neľudské, súcit bez poznania je neefektívny.*

(dmj)

Romano GUARDINI

(17.2.1885 – 1.10.1968)

Taliansky kňaz (vysvätený v roku 1910) pôsiaci v Nemecku sa stal priekopníkom liturgickej obnovy, hlavne pre mládež. Prednášal teológiu na univerzitách v Bonne, Berlíne, Tübingene i v Mníchove. Majstrovsky a precízne formuloval myšlienky náboženskej reflexie, v dialógu sprostredkoval kresťanský svetonázor. Napísal viac než 200 literárnych prác, z ktorých mnohé boli preložené do najrozličnejších jazykov (*Duch liturgie; O zmysle Cirkvi; O živom Bohu; Život viery; Starosť o človeka; Svet a osoba; Sloboda, milosť, osud; Koniec novoveku*). V kultúrnom svete si získal uznanie aj prácami o Platónovi, Augustínovi, Pascalovi, Dostojevskom. Rešpektoval ľudskú slobodu a dôstojnosť človeka. Guardiniho apoštolská horlivosť bola preniknutá snahou o evanjeliovú vernosť v katolíckej cirkvi. Pochopil, že Božia pravda a ľudská sloboda sa navzájom podmieňujú a osudovo spájajú. „*Písal proste, o všetkých duchovne aktuálnych otázkach svojho času... Vydal zo seba, ako verný spolupracovník Boží, bohatstvo darov, ktoré dostal*“ (L. Hanus).

Z myšlienok

- *Vo stvorení zaznieva hlas, ktorý nám pripomína niečo, čo je nad všetkými stvoreným.*
- *Človek nesmie so svetom robiť, čo chce on, ale čo zodpovedá pravde vecí.*
- *Vedieť o pravde znamená spolu vedieť o svojej neporovnateľnosti voči nej.*
- *V skutočnosti je moc niečo viacznačné: môže spôsobiť dobré i zlé, môže budovať i ničiť. Čím sa ona v skutočnosti stane, závisí od toho, aké je zmysľovanie, ktoré ňou narába, a účel, ku ktorému sa používa.*
- *V skutočnosti každá hodina, každý deň a každý rok predstavuje životný úsek našej konkrétnej jedinečnej existencie, ktorý prichádza len raz a v celku života zaujíma nenahradiateľné miesto.*
- *Múdrosť je niečo iné ako bystrý rozum alebo praktická životná zbehlosť. **Múdrosť vzniká vtedy, keď Absolútne a Večnosť prenikne do konečného a pomínutelného vedomia, a odtiaľ osvecuje svojím svetlom celý život.***
- *Pre kresťana všetko závisí od toho, či obraz Kristov v ňom žije pôvodne a mohutne, alebo či je ošúchaný a chabý... Tento Kristus je potecha a spolu hrozba. On je Pán. Je Pravda, ale aj Moc. Je Zmysel, ale aj Skutočnosť. Bude, keď už tu nebude nič zemskeho. Bude víťaziť, súdiť a dovršovať.*
- *Kto ma môže tak volať, že strácam tým seba a spolu, práve vtedy, seba nachádzam? Jedine Boh.*

(dmj)

Albert CAMUS

(7.11.1913–4.1.1960)

Francúzsky prozaik, dramatik, publicista a filozof prešiel zložitým myšlienkovým vývojom. Veľa cestoval, prešiel mnohými zamestnaniami. Písaním esejí a denníkových zápiskov z každodenných zážitkov vnímal svoju absurdnú existenciu na pozadí nevyhnutnej smrti bez vyústenia jej zmysluplnosti. Ľudský život je zdanlivo náhodný, absurdný, nepoznatelný, prejavujúci ľahostajnosť k nepochopiteľnému osudu. Človek sa často cíti ako cudzí vyhnanec v postupnosti nezmyselných udalostí. Ako bojovný humanista naznačil, aj pri strachu zo vnímanej absurdity nášho osudu, význam ľudskej dôstojnosti a spolupráce v uzavretom kruhu života a smrti. Možno postupne aj uznal, že v ľuďoch je viac obdivuhodného ako zavrhnutiahodného. Napísal diela: *Cudzinec* (1942), *Mýtus o Sifyzovi* (1942), *Caligula* (1944), *Nedorozumenie* (1944), *Mor* (1947), *Človek revoltujúci* (1951), *Pád* (1956),

Exil a kráľovstvo (1957) Za literárnu tvorbu, v ktorej analyzoval problémy ľudskeho svedomia vo svojej dobe získal Nobelovu cenu (1957). Tragicky zahynul pri autonehode.

Z myšlienok

- *Základnou filozofickou otázkou je rozhodnutie, či život stojí alebo nestojí za to, aby bol žitý... Najskôr pátraj po tom, čo je v človeku hodnotné.*
- *Veľkosť človeka je v rozhodnutí byť mocnejším ako je jeho osud. Ak je ten osud nespravodlivý, jediná možnosť ako ho prekonať je: byť sám sebou.*
- *Táto generácia začínajúca od svojich vlastných negácií má trvalú úlohu vo vnútri aj zvonka obnoviť kúsok toho, čo vytvára dôstojnosť života a smrti... Nie je isté, že táto generácia bude niekedy schopná splniť túto obrovskú úlohu, ale všade vo svete sa už dvíha k viacnásobnému zápasu pravdy a slobody, a ak bude treba, vie, ako zaň zomrieť bez nenávisti.*
- *Trpel som tým, že som sám, ale premohol som útrapy nad tým, že som sám, aby som si zachoval svoje tajomstvo.*
- *Umenie je prostriedok ako sa priblížiť čo najväčšiemu počtu ľudí tým, že im predkladám príklad spoločných utrpení a radostí.*
- *Nevinnosť nemôžeme osvedčiť nikomu, ale vinu určite môžeme dokázať všetkým.*
- *Každá prekážka umožní prejsť ďalší kus cesty... Najťažšie je odpovedať na mlčanie... Rozum korumpuje srdce... Nesmieme brať spánok dobrým ľuďom.*
- *Nebyť milovaný, to je smola. Ale nemilovať – to je nešťastie... S ubúdaním vášní nechradne naša láska. Naopak, môže sa uzdravovať.*
- *Tento svet tak ako je, je neznesiteľný. Potrebuješ aspoň lunu alebo šťastie alebo nesmrteľnosť. Niečo, čo je možno šialené, ale čo nie je z tohto sveta.*
- *Jediný spôsob ako nebyť odlúčený od ostatných je nakoniec dobré svedomie.*
- *Absurdita, to je hriech bez boha...*

(dmj)

François de la ROCHEFOUCAULD

(15.12.1613 – 17.3.1680)

Bol potomkom prastarého francúzskeho šľachtického rodu. Preslávil sa vydaním (okolo roku 1668) svojich dômyselných dobových poznámok o zjavných i skrytých ľudských vlastnostiach, ľahkými úvahami o ťažkom živote, možno až krutými postrehmi o ľudskej povahe, zverejnených v publikáciách *Pamäte* a *Kniha aforizmov*. Francúzsky prozaik a moralista na pozadí ľudských slov a skutkov odhaľoval pod maskou skryté neduhy našich charakterov.

Z myšlienok

- Každý si ťažká na svoju pamäť, nikto na svoj úsudok.
- Vážnosť je záhada tela, vynájdená na to, aby zakryla nedostatky ducha.
- Za rozumných považujeme len tých, ktorí majú zhodné názory s našimi.
- So skutočnou láskou je to ako s duchmi: každý o nich hovorí, ale kto ich videl?
- Skutočný úspech máme až vtedy, ak nám ho priznajú aj závidlivci.
- Odmietnutie chvály je vyjadrením túžby byť pochválený dvakrát.
- Je nemožné milovať po druhý raz to, čo sme naozaj prestali milovať.
- Iba ten, kto naozaj ľúbi, nevie, kedy ho ten druhý prestal milovať.
- Bolo by načase, aby sa nevina tešila rovnakej pozornosti ako zločin.
- Slovanmi môžeš zatajiť čo chceš. Skutki ťa prezradia.
- Nádej a obava sú nerozlučné... Súciť je na nič. Treba pomáhať.
- Mať vynikajúce vlastnosti nestačí: je potrebné ich vedieť uplatniť.
- Pravda nespôsobí toľko dobrého, koľko zla narobia jej dôsledky.
- Žiadna maska nedokáže nadhlo zakryť lásku, ak je, a predstierať ju, ak nie je.
- Vonkajšia dokonalosť má obyčajne zastrieť vnútorné nedostatky.
- Aj v priateľstve aj v láske sme šťastnejší tým, čo nevieme, ako tým, čo vieme.
- Svetom vládnu peniaze a náhody... Človek ľahko uverí tomu, čo si praje.
- Úprimnosť je túžba zmenšiť svoje chyby aspoň tým, že sa k nim priznáme.
- Mlčanie je najistejší spôsob hry, ak máme neisté šance.
- Keď už sám žiadne názory nemám, brojím aspoň proti tým, ktoré majú druhí.
- Kto chce dokázať, že je dobrosrdečný, nesmie byť veľmi vtipný.
- Sú vyčítania, ktoré znamenajú chválu, ale aj pochvaly, ktoré sú utrhaním na cti.
- Vyrovnanosť múdrych je len v umení nedať najavo svoje zmätky.
- Chcieť nad všetkými a vždy vyniknúť rozumom, je úplný nerozum.
- Niet na svete tak šikovný človek, aby poznal celú svoju hlúposť.
- Nenudí nás ten, koho potrebujeme.
- Ani do slnka ani na smrť sa nepozrieš priamo.
- Existujú aj ľudia tak povrchní a do vetra, že nemôžu byť ani poriadne zlí.
- Viac sme leniví na duchu než na tele... Kto naozaj chce, ten môže.
- Nikdy nie sme tak šťastní ani tak nešťastní ako si myslíme.
- Ľahko si dávame rozhrešenie za hanebnosti, o ktorých vieme len my sami.
- Priznávame sa k malým chybám len preto, aby vzniklo presvedčenie, že nemáme veľké.
- Pokrytectvo je pocta, ktorú vzdáva nerest' cnosti.
- V nádeji na prospech ťahajú poctivosť aj podlosť za jeden špagát.
- Slabosť je väčším nepriateľom charakteru ako výstrednosť.
- Múdrosť je pre ducha to, čo zdravie pre telo.
- Možno dávať rady. ale nemožno naučiť konať.
- Kto sa priveľmi zaoberá nepatrnými vecami, obyčajne prestáva byť schopný veľkých činov.

(dmj)

Jednoduché vety významných osobností (2023)

Hlavnou funkciou matematiky (ako každého pojmového myslenia) je dostať pod kontrolu obrovskú rozmanitosť jednotlivostí sveta.

Kurt GÖDEL (28.4.1906–**14.1.1978**)

Nie som si istý, či Boh sám si neželá rôznosť viery, aby jedna forma podnecovala druhú.

Tomáš MORUS (6.2.1478–6.7.1535)

Práve kresťanstvo učí, že ľudská duša je drahocennejšia než všetky kráľovstvá zeme, kresťanstvo je nesmierne vnímavé voči každému jednotlivému človeku, voči jeho individuálnemu osudu.

Nikolaj A. **BERĎAJEV** (8.3.1874–**24.3.1948**)

Nebojím sa nazvať tajomného Stvoriteľa Bohom, tak ako ho nazvali kultúrne národy v predošlých storočiach.

Max PLANCK (23.4.1858–4.10.1947)

Úlohou všetkých vied je vzdľať človeka od zla, usmerňovať jeho myseľ k väčšej dokonalosti.

Mikuláš KOPERNÍK (19.2.1473–**24.5.1543**)

Spravidla nás presvedčujú viac tie dôvody ktoré sami objavíme, než tie, na ktoré prišli iní.

Blaise PASCAL (19.6.1623–19.8.1662)

Všemohúci Bože, prived' nás naspäť k jednoduchosti a chudobe, to sú jediné hodnoty života, ktoré nás môžu urobiť naozaj šťastnými.

Jean-Jacques ROUSSEAU (28.6.1712–**2.7.1778**)

Kolektívnymi záujmami sa radi oháňajú hlavne mocní jednotlivci, hlavne keď vo svojom záujme chcú niekoho obetovať.

Simone WEILOVÁ (3.2.1909–**24.8.1943**)

Tu sa žije tajomstvo, zázrak je tu jedinou skutočnosťou... Šťastní sú tí, ktorí dokážu pochopiť tajomstvo zápasu a ich láska pri tom nezomiera.

Otokar BŘEZINA (13.9.1868–25.3.1929)

Verím v inšpiráciu... Chcem prebúdzat' nadšenie...

Giuseppe VERDI (10.10.1813–27.1.1901)

Odvaha je príležitosť, s ktorou sa skôr alebo neskôr všetci stretávame. Odvahu musí každý z nás hľadať vo svojom vnútri.

John Fitzgerald KENNEDY (29.5.1917–**22.11.1963**)

Pravá veselosť nielenže neuberá z dôstojnosti ľudskej, ale je aj podstatnou podmienkou jej dokonalosti.

Bernard BOLZANO (5.10.1781–**18.12.1848**)

1348
Universitas Carolina

PF 2023

Pre priateľov a priaznivcov spomienkových kalendárov
zostavil *Dušan Jedinák* z Topoľčian.